

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«Хвороби лікарських рослин і їстівних грибів»

Рівень вищої освіти - Перший (бакалаврський)

Спеціальність – 202 Захист і карантин рослин

Освітня програма Захист і карантин рослин

Рік навчання –4, семестр- 8

Форма навчання денна, заочна

Кількість кредитів ЄКТС – 4

Мова викладання - українська

Лектор курсу

Башта О.В. кандидат біологічних наук, доцент кафедри фітопатології ім. акад. В.Ф. Пересипкіна

Контактна інформація лектора (e-mail)

ElenaBashta@ukr.net, (097) 077-13-38

Сторінка курсу в eLearn

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3932>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Хвороби лікарських рослин і їстівних грибів» - формування у студентів професійних знань та умінь щодо збудників хвороб лікарських культур; морфологічних, біологічних та екологічних властивостей патогенів; вивчення причин та закономірностей, що спричинюють захворювання та їх поширення; встановлення ролі факторів навколишнього середовища, які сприяють або затримують поширення хвороби; вивчення шкідливості захворювань; планування заходів захисту лікарських рослин від хвороб; формування у студентів професійних знань та вмінь щодо найбільш поширених і шкочинних хвороб їстівних культивованих грибів, біологічних та екологічних особливостей їх збудників, методів і заходів захисту від них. Єдність об'єктів і методів досліджень обумовлює тісні взаємозв'язки навчальної дисципліни «Хвороби лікарських рослин і їстівних грибів» з іншими навчальними дисциплінами: «Загальна мікробіологія і вірусологія», «Загальна мікологія», «Загальна фітопатологія», «Сільськогосподарська фітопатологія», «Біологічний захист рослин».

Завдання: вивчення дисципліни «Хвороби лікарських рослин і їстівних грибів» – повинне забезпечити набуття навиків визначення основних хвороб лікарських рослин, ідентифікації збудників захворювань; встановлення впливу екологічних факторів та технологій вирощування лікарських рослин на розвиток хвороб; доцільність використання біологічних засобів захисту лікарських рослин від хвороб.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності з захисту і карантину рослин і застосовувати теоретичні

знання та методи фітосанітарного моніторингу, огляду, аналізу, експертизи, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знанням та пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами.

СК 2. Здатність інспектувати об'єкти регулювання з метою забезпечення, дотримання фітосанітарних заходів у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації під час експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження.

СК 3. Здатність прогнозувати процеси розвитку і поширення шкідливих організмів, що дозволить реалізувати державну політику у сфері захисту і карантину рослин.

СК 5. Здатність розробляти і застосовувати технології захисту рослин на об'єктах сільськогосподарського та іншого призначення.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття.

ПРН 7. Складати технологічні карти для організації заходів із захисту рослин.

ПРН 8. Уміти координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів під час проведення заходів із захисту рослин.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/практичні/самостійні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
4 рік навчання 8 семестр				
Модуль 1. Інфекційні та неінфекційні хвороби лікарських рослин. Заходи обмеження поширення і розвитку хвороб лікарських рослин		Знати: видовий склад збудників хвороб лікарських рослин; візуальні симптоми проявлення захворювань; біоекологічні особливості патогенів; вплив умов навколишнього середовища на процеси розвитку хвороб; методи та способи захисту лікарських рослин від хвороб різної етіології;	Підготовка до лекцій (попереднє ознайомлення з презентацією та повною текстовою лекцією та додатками до неї та наведеними	
Тема 1. Хвороби насіння та садивного матеріалу лікарських культур. Методика польових фітопатологічних обстежень лікарських рослин	2/4/8			5
Тема 2. Хвороби лікарських рослин родин Аралієвих та Айстрових і заходи захисту від них	1/3/7			5

Тема 3. Хвороби лікарських рослин родин Валеріанових, Коноплевих та Маслинкових і заходи захисту від них	1/3/7	основні типи хвороб посівного матеріалу і плодкових тіл їстівних культивованих грибів, їх симптоми і патогенез; особливості поширення і шкодочинність хвороб грибів; види і методи обліку хвороб; теоретичні основи біологічної стійкості культивованих грибів проти біотичних і абіотичних факторів; заходи захисту від хвороб і асортимент дозволених препаратів; Уміти: самостійно визначати основні хвороби лікарських рослин; уміти ідентифікувати збудників захворювань; встановлювати вплив екологічних факторів та технологій вирощування лікарських рослин на розвиток хвороб; проводити заходи що обмежують розвиток хвороб рослин, визначати доцільність використання біологічних засобів захисту рослин; самостійно діагностувати та обліковувати хвороби їстівних грибів в умовах культивування; складати систему заходів щодо обмеження поширення і розвитку хвороб, здійснювати хімічний і біологічний захист їстівних грибів від хвороб.	джерелами літератури в eLearn).	5	
Тема 4 Хвороби лікарських рослин родин Макових та заходи захисту від них	1/3/7		Виконання та здача лабораторної роботи (в методичних рекомендаціях – впродовж практичного заняття та самостійно – в eLearn).	5	
Тема 5. Хвороби лікарських рослин родин Пасльонових та Подорожникових і заходи захисту від них	1/3/7		Виконання роботи (завдання в eLearn).	5	
Тема 6 Хвороби лікарських рослин родини Розові та заходи захисту від них	1/3/7		Підготовка та написання контрольної роботи (описова частина у формі письмової/ усної відповіді – на аудиторних заняттях та/або тестова - в eLearn)	5	
Тема 7. Хвороби лікарських рослин родини Губоцвіті та заходи захисту від них	1/3/7			5	
Модуль 2. Інфекційні та неінфекційні хвороби посівного міцелію і плодкових тіл їстівних грибів. Заходи обмеження поширення і розвитку хвороб культивованих їстівних грибів					
Тема 1. Класифікація і типи хвороб їстівних грибів	1/1/5				5
Тема 2. Хвороби їстівних грибів, спричинені збудниками грибної етіології	1/2/3			5	
Тема 3. Бактеріальні хвороби їстівних грибів	1/1/3			5	
Тема 4. Вірусні хвороби їстівних грибів	1/1/3			5	
Тема 5. Неінфекційні хвороби їстівних грибів	1/1/3			5	
Тема 6. Заходи обмеження поширення і розвитку інфекційних хвороб їстівних грибів	1/1/4			5	
Тема 7. Заходи обмеження поширення і розвитку неінфекційних хвороб їстівних грибів	1/1/4			5	
Додаткові бали можна отримати за підготовку доповіді та/або участь у конференції				до 10 балів	
Всього за семестр		100*0,7 (максимум 70 балів)			
Екзамен				30 балів	
Всього разом				100 балів	

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Практичні/лабораторні, самостійні роботи та/або контрольне опитування необхідно здавати у заплановані терміни до закінчення вивчення поточних тем. Порухення термінів здачі без поважної причини надає право викладачу знизити оцінку. Перескладання відповідного виду контролю знань відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний) і дозволяється в термін до закінчення курсу дисципліни.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування, використання мобільних пристроїв та додаткової літератури під час виконання відповідного виду контролю знань та екзамену категорично заборонено.
Політика щодо відвідування:	Відвідування лекційних та практичних/лабораторних занять є обов'язковим для всіх здобувачів. Запізнення на заняття не допускаються. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись згідно з індивідуальним навчальним планом, затвердженим у визначеному порядку. Пропущені лекції студентом відпрацьовуються у вигляді співбесіди з викладачем.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. протокол №10)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{НР}$ (до 70 балів): $R_{дис} = R_{НР} + R_{АТ}$

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Марков І.Л., Башта О.В., Волощук Н.М., Гентош Д.Т., Глуценко Л.А. Хвороби лікарських рослин: навчальний посібник. Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України. 2023. 159 с.
2. Якубенко Б.Є, Біленко В.Г., Лікар Я.О., Лушпа В.І. Лікарські рослини: технології виробництва та використання. Київ: Ліра-К. 2021. 654 с.
3. Вдовенко С.А. Вирощування їстівних грибів: навч. посіб. Вінниця: РВВ ВНАУ. 2011. 131с.

Додаткова література:

1. Волощук Н.М. Конкурентні мікроорганізми та віруси при вирощуванні печериці двоспорової. Наукові доповіді НУБіП України. 2010. №6 (режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Nd/2010_6/10vnmvcg.pdf).
2. Григанський А.П. Основні хвороби культивованих грибів та заходи щодо обмеження їх розвитку: Рекомендації для підприємств України з вирощування культивованих грибів. Київ. 2007. 27с.
3. Григанський А.П. Ураженість субстрату: Методика визначення за вирощування гливи звичайної. Захист рослин. 2002. №1. С.19-20.
4. Григанський А.П. Фітопатогенні бактерії в культурі печериці двоспорової. Мікробіологічний журнал. 2005. Т.66. №5. С.84-89.
5. Іванова Т.В. Виявлення вірусних хвороб у плодових тілах печериці двоспорової (*Agaricus bisporus* (J.E. Lange) Imbach) Наукові доповіді НУБіП України. 2011. №7 (режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Nd/2011_7/11tvibsm.pdf).

Іванова Т.В. Діагностика вірусних хвороб печериць Наук. Вісн. Нац. Аграр. Ун-ту. 2006. Вип.95. С.25-31.

6. Лушпа В.І., Кирилко Я.О. Вирощування медоносів: біологія, технологія вирощування та використання. Київ: ТОВ«СІК ГРУП УКРАЇНА». 2014. 808 с.
7. Шелудько Л.П. М'ята перцева(селекція і насінництво): монографія. Полтава: ВАТ Видавництво "Полтава". 2004. 200с.

Інтернет-джерела:

1. Навчально-інформаційний портал Національного університету біоресурсів і природокористування України: веб-сайт. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua>
2. Наукова бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України: веб-сайт. URL: <https://nubip.edu.ua/structure/library>
3. Атлас хвороб декоративних рослин. Доступ: <https://naurok.com.ua/atlas-hvorob-dekorativnih-roslin-320421.html>
4. Визначник шкідників та хвороб рослин. KWS. Доступ: www.kws.com.ua/uk/agroservis/vyroshchuvannya-roslyn/zahyst-roslyn/vyznachnyk-shkidnykiv-ta-hvorob/

5. ТОП-5 додатків для діагностики хвороб рослин. Доступ: <https://superagronom.com/news/5925-top-5-dodatkov-dlya-diaagnostiki-hvorob-roslyn>
6. Хвороби та шкідники кімнатних рослин. Доступ: <https://asterias.od.ua/860-khvorobi-ta-shkidniki-kimnatnikh-roslyn-zakhist-i-likuvannya.html>
7. Журнал. European Journal of Plant Pathology: веб-сайт. URL: <https://www.springer.com/journal/10658>
8. Хвороби рослин: види, лікування та профілактика. EOS.com. Доступ: <https://eos.com/uk/blog/hvoroby-roslyn/>